

Motion till riksdagen 2018/19:2526

av Per Åsling (C)

Etablera en sanningskommission om relationen mellan svenska staten och det samiska folket

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skyndsamt se över diskriminering som samer utsatts för, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn av ersättning för rivna renar och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en toleransnivå på 10 procent och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skadeförebyggande åtgärder, t.ex. stängsel och övergångar vid vägar och järnvägar, och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skydds jakt och 28 § ska gälla i nationalparker som ligger inom samebyarnas åretruntmarker och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över inrättande av ett ”renkonto” innehållande samma skattemässiga upplägg som ”skogskonto” och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

De övergrepp och den diskriminering som svenska staten har utsatt samer för och som fortfarande pågår på många plan är ofta okänd för både beslutsfattare och allmänhet. Filmen Sameblod väckte stort nationellt och internationellt intresse. Filmen har väckt frågor om varför den svenska staten inte agerat och tagit fram vad som egentligen hänt under historiens lopp och vad som händer idag. Dessa diskussioner har dock förts i det samiska samhället och i Sametinget.

Internationella organ som FN och Europarådet påtalar återkommande brister i hur Sverige respekterar samers rättigheter som urfolk och hur diskriminering påverkar samers situation. Diskrimineringsombudsmannen och Sametinget har pekat på behovet av en förändring och efterlyst åtgärder som tar avstånd från diskriminerande strukturer. Även samiska organisationer har tidigare vid olika tillfällen lyft frågan.

Jag föreslår att en sanningskommission tillsätts för att sammanställa och beskriva övergrepp och oförrätter som ägt rum samt ge rekommendationer och förslag på åtgärder. Den bör utreda den svenska statens övergrepp mot samer och samers mänskliga rättigheter samt komma med förslag på lämpliga åtgärder så att man kommer till rätta med det historiska traumat. Utan en ordentlig genomlysning där saker lyfts upp i ljuset kan Sverige inte göra sig fritt från gamla föreställningar om samer.

Rennäringens framtid

Rennäringen är en av de samiska näringarna som påverkas hårt av samhälls- och klimatförändringar. För att säkra rennäringens framtid behövs insatser på flera håll. Vid infrastrukturbyggnad av till exempel järnvägar och vägar måste samebyar ges tillfälle att se över att flyttvägar och grön infrastruktur för rennäringen inte hindras, att renbete kan nyttjas invid vägar och järnvägar och att man bygger stängsel där så erfordras.

Riksdagen antog 2013 en ny rovdjurspolitik. I den beslutades om en toleransnivå på max 10 procent av rennäringens förluster orsakade av rovdjur. Samebyarna har fortfarande stora förluster till rovdjur. För att målet ska nås behövs en översyn av arbete med toleransnivåer. Den beslutade toleransnivån bör lagstadgas.

Ersättningsnivåerna för rovdjursrivna renar har stått stilla sedan 1997. Ersättningar för björn- och örndödade renar baseras på samebyarnas åretruntmarker. Björnprojektet har visat på att björnar dödar många renar i kalvningsland och ersättningen stämmer inte överens med den senaste forskningen. Lo- och järvdödade renar baseras på rovdjursföryngringar vilket när ersättningen beräknades 1997 baserades på den tidens forskning av predation av dessa rovdjur samt det merarbete som renskötarna har vid rovdjursangrepp i renhjordarna.

I och med borttagandet av renskötsel näringen i nationalparker får heller ingen skydds jakt eller § 28 genomföras i en nationalpark. Att staten inte kan ge garantier för renskötselrätten vid planering av ytterligare nationalparker skapar ytterligare motsättningar mellan rennäringen och staten.

Generationsväxlingar inom renskötseln är komplicerat eftersom renarna är kapital och idag fungerar som ”pensionsfond”. Äldre renägare har vid pensionsåldern begränsade möjligheter att sälja livdjur eller att göra större uttag av renhjorden eftersom intäkterna beskattas hårt. Vid större avsalu bör ett system som kan liknas med ”skogskonto” tillämpas. Detta bör ses över. Intäkterna beskattas vid uttag. Ett sådant skatteupplägg underlättar generationsskiften eftersom de yngre renskötarna i regel behöver öka sitt kapital av renar. Samebyns tillåtna renantal sätter begränsningarna.

Per Åsling (C)